

BREU HISTÒRIA DE LA CONRERIA

Xavier Pérez i Gómez

Si als nostres encontorns hi ha un edifici certament emblemàtic i carregat d'història aquest és el de La Conreria, situat al terme de Tiana, tocant la ratlla divisòria amb Sant Fost. La Conreria ha tingut des de sempre una estreta relació amb Sant Fost de Campsentelles i també amb Martorelles, per raons que més endavant aniré explicant. El present article s'estructura en diferents etapes, que corresponen a les successives utilitzacions que ha tingut l'edifici.

1. Convent de monges agustines (1247-1362)

L'origen de l'actual edifici del Seminari de la Conreria està en un monestir de monges agustines fundat i construït a mitjan segle XIII. Graua de Campsentelles i el seu marit, Ferrer de Vilanova, senyors de la casa senyorial de Campsentelles¹, van fer donació de la peça de terra on es va edificar el convent de Montalegre. Era l'any 1247:

«Carta en la qual lo Bisbe de Barcelona confirma a la Prioressa y monastir de Montalegre la donació que Graua de Campcentelles y Ferrer de Vilanova, son marit, feren a dita casa de pasturas, honors, drets y feixes de terra en una de les quals dites cases de Montalegre estan construïdes y edificades. Consta en poder de Joan de Caldes, scrivà del Senyor Bisbe a 3 de les nones de juny de 1247²».

El 31 de juliol del 1250 el bisbe de Barcelona pujà a aquest bonic paratge i consagrà l'altar de la capella del convent en honor de la Verge Maria; hi posà també unes relíquies de sants, servades dins un reliquiari amb forma de peix, i les Sagrades For-

mes, segons consta en un petit pergamí conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó³.

El 1256 el bisbe Arnau de Gurb donà a les monges la regla de Sant Agustí i certs drets i beneficis sobre la parròquia de Sant Fost, entre ells el de patronat o nomenament del rector⁴. El juliol de 1286 Ramon de Sentmenat i la seva muller, senyors de Campsentelles, van confirmar la donació d'aquest terreny al convent de Montalegre. El document ens diu que el monestir encara s'estava edificant i que dins la donació s'incloïa una peça de terra on hi havia el castell de Montalegre⁵, castell o torre de vigilància que pertanyia a la família Campsentelles.

De l'època de les monges data la famosa llegenda de l'Arbre dels Nassos. Segons aquesta, un noble cavaller de les rodalies s'enamorà perdudament d'una de les monges de Montalegre i sempre que podia rondava el convent per poder veure-la. Un dia, la bella monja es decidí a parlar amb el cavaller i li digué que atès que la seva bellesa l'havia captivat, calia acabar amb aquella situació i aleshores es tallà el nas i la galta per tal de perdre la bellesa i desenganyar el cavaller. Diu la tradició que al lloc dels fets va néixer un arbre amb flors vermelles que recorden el nas de la monja⁶. D'aquest curiós arbre encara en queden avui alguns exemplars al davant del Seminari i a la Font de les Monges.

El 1362, quan les monges abandonaren el seu convent de La Conreria i es traslladaren a Barcelona, a l'actual carrer de Montalegre, el rector de Sant Fost fou l'encarregat de dir una missa setmanal en la capella de Montalegre⁷.

2. La Conreria, terme de Sant Fost

Tot i que avui l'edifici de La Conreria, fins avui Seminari Menor de Barcelona, és al terme de Tiana, això no sempre ha estat així, ja que des de temps immemorials i fins ben entrat el segle XIX, fou considerat terme de Sant Fost. De fet, la gran majoria de boscos coneguts com La Conreria pertanyen a aquest municipi del Baix Vallès.

Són diversos, variats i abundants els testimonis que demostren la veracitat de la nostra teoria. En primer lloc, ho confirma el fet que el primitiu convent s'edifiqués en uns terrenys cedits pels senyors de Campsentelles. En segon lloc, perquè quan el bisbe de Barcelona féu donació a les monges dels drets esmentats el 1256

es diu clarament al document que el convent es trobava al terme de Sant Fost:

*«Episcopus cum consilio et assensu capituli lecto Barcinonis concessit domui sororum Sancte Mariae de Montalegre, ad sustentationem earundem sororum, ecclesiam Sancti Fausti, in cuius parochia ipsarum monasterium erat constructum»*⁸

Altre fet que sustenta igualment la nostra afirmació és que els cartoixans també consideraven que l'antic convent i després Conreria, era dins del terme de Sant Fost, perquè en el seu arxiu, ja des del 1564 i com a mínim fins al 1718, tots els pergamins i papers relatius a aquest antic convent de monges eren guardats dins l'armari de Sant Fost⁹, i ocupaven els plecs o expedients números 4 i 5.

Altra prova molt clara ens la proporciona un pergamí datat el 2 d'agost de l'any 1400, en el qual rei d'Aragó i comte de Barcelona, Martí l'Humà, atorgà un privilegi relatiu a un vedat de caça als ermitans que aleshores habitaven l'antic monestir de Montalegre. El solemne document expedit per la Cancelleria Reial torna a situar la casa de Montalegre, i futura Conreria, dins del terme parroquial santfostenc:

*«Fratrum heremitarum habitantium et servientum Deo in monasterio sive domo Beate Maria de Montalacri, in parochia Sancti Ffausti, in diocesis et vicarie Barchinone...»*¹⁰

I ja per acabar amb aquesta sèrie de proves fefaents, podem observar un plànol de les possessions de la Cartoixa, datable a la fi del segle XV, on es veu dibuixat l'edifici en qüestió, i una inscripció que diu: *«Casa o convent dit de Montalegre vuy Conreria, de pertinença de Campsentellas en lo terme de Sant Fost»*¹¹.

3. Aixopluc d'ermitans (1362-1415)

Des que les monges marxaren a Barcelona el 1362, l'antic ermitatge de Montalegre passa per diverses mans: primerament és adquirit pel monestir de Santa Eulàlia del Camp, fins que el 1399 un ermità anomenat Arnau de Torrevella el compra per tal de fer-hi vida eremítica juntament amb alguns companys ermitans. El 1409 el mateix Arnau de Torrevella¹² fa donació del convent a l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona, però amb la condició de poder-hi continuar residint mentre visqués.

4. Conreria de Montalegre (1415-1835)

El 1415 és una data cabdal per a la història d'aquest vetust edifici, ja que aquell any, en concret el 16 de febrer, el compren els cartoixans de la comunitat de Vallparadís de Terrassa ¹³. De seguida s'hi instal·la una petita comunitat de monjos encapçalada per dom Domènec de Bonafè i, al mateix temps, s'inicien les obres de construcció d'una nova cartoixa al peu de la muntanya, a la vessant marítima, és a dir, en terme parroquial de Tiana.

El 1448, i a causa de la manca d'espai, els cartoixans abandonen el petit convent i es traslladen a la nova cartoixa, encara en obres ¹⁴. A partir d'aleshores el vell convent-ermita de Montalegre és destinat a residència dels germans (monjos no sacerdots) i a casa de conreu o granja del monestir. Per això des d'aquell moment l'edifici va començar a ser anomenat «conreria», nom que ha perdurat fins avui.

Durant quatre-cents anys la Conreria va ser el centre econòmic del cenobi cartoixà. Des d'allà s'administrava el grandios patrimoni de Montalegre, residint-t'hi uns quants monjos amb diversos criats i treballadors que, dirigits pel pare conrer, s'encarregaven d'explotar els camps i boscos propietat del monestir. A la Conreria pujaren durant quatre-cents anys els pagesos de Sant Fost, Martorelles i Santa Perpètua a pagar els delmes i censos que devien a la Cartoixa com a pobles vinculats feudalment ¹⁵.

Poques són les notícies que hi ha d'aquell llarg període, a no ser que el 1568 el vell convent-ermita fou completament ampliat i es construï l'estructura de l'actual edifici de la Conreria, fent-se importants obres de reformes el 1799 ¹⁶. Altre aspecte remarcable és que el 1821 hi hagué una important epidèmia de tifus hicteroïdes o febre groga a Barcelona, i com que tant la Conreria com la Cartoixa estaven abandonades (ho estigueren al període 1820-1823), l'ajuntament de la Ciutat Comtal destinà la Conreria com a hospital per als afectats. Faria la mateixa funció d'hospital el 1870, durant una altra epidèmia de febre groga.

5. Lloc d'estiueig: hotel i restaurant (1844-1932)

El 1835 es produeix la desamortització de Mendizábal i totes les propietats dels monestirs i convents passen a dependre de l'Estat. El 25 de juliol d'aquell any els cartoixans abandonen

Montalegre, i tant el monestir com la Conreria queden en mans de la Hisenda Pública. Al cap d'uns anys, el 1844, un tal Jaume Tió, de Barcelona, compra a l'Estat l'edifici Conreria, per un preu de 45.000 duros de l'època¹⁷. Ignorem quin va ser el destí inicial d'aquesta grandiosa edificació, però podem suposar que els primers propietaris particulars van tenir moltes dificultats per començar a treure rendiment econòmic de la Conreria. És en aquells moments que es deuria veure que l'única sortida rendible era convertir l'antiga casa de conreu en una casa de colònies d'estiu, o sigui, una mena d'hotel on es llogaven habitacions per passar-hi l'estiu. La primera notícia que tenim al respecte d'aquest ús turístic data de l'agost de 1869, quan a la font de les Monges, situada prop de la Conreria, foren detinguts un grup de carlins, afusellats al cap de poc al davant de Can Gaig, a Sant Fost. Les cròniques esmenten que a la casa de la Conreria hi residia un guardabosc juntament amb un grup d'estiuejants estrangers que en aquells dies passaven les seves vacances¹⁸. Igualment ens consta que l'any 1883 funcionava a la Conreria un restaurant on els excursionistes hi anaven a dinar¹⁹.

En 1899 els cartoixans tornen a viure a Montalegre, però no recompren la Conreria fins al 1902, quan eren els seus propietaris els senyors Crespo i Giral. Malgrat haver retornat al patrimoni de

La Conreria, quan era un restaurant i hotel, vers 1915.

Montalegre, la Conreria continuà essent lloc d'estiueig i restaurant: el 1912 consta que l'edifici era utilitzat com a residència d'estiu per diverses famílies barcelonines que es trobaven distribuïdes en habitacions particulars²⁰. En aquell temps es començà a desenvolupar la urbanització anomenada Colònia-Bosc de la Conreria, al terme de Sant Fost, construint-se diverses torres, el restaurant Font de les Monges, l'Hostal d'en Dalmases i també l'anomenat Cau Brunet, residència d'un pintor. Fins al 1932 l'edifici de la Conreria fou focus, doncs, d'una important activitat turística, amb colònies d'estiu, restaurant i celebració d'aplecs de sardanes i balls.

I ja per acabar aquest apartat, cal dir que el 1909 es construí un petit quarter annex a la Conreria (al costat de les actuals piscines) on s'instal·là un destacament de la Guàrdia Civil, per fer front a possibles atacs contra la Cartoixa amb motiu de la revolta de la Setmana Tràgica, tal com explica Lluís Martínez en la seva monografia²¹. Els guàrdies s'hi estigueren fins al 1915.

6. Sanatori antituberculós (1932-1939)

Tal com hem explicat a l'apartat anterior, a redòs de la Conreria hi hagué des de començaments de segle un intens moviment d'excursionistes i estiuejants que trencaven la tranquil·litat i silenci que els cartoixans necessitaven per a portar a terme la seva vida monacal. Aquesta situació era insostenible a ulls dels religiosos i el 1932 decidiren cedir l'edifici a l'Ajuntament de Badalona perquè l'utilitzés com a sanatori. Fins a l'esclat de la guerra fou usat com a casa de salut i repòs, atès els aires tan saludables que s'hi respiraven i el privilegiat entorn natural que l'envoltava.

Un cop esclatada la guerra civil, el juliol de 1936, l'ajuntament de Badalona s'aproprià de la Conreria, tot i estar al terme de Tiana, però la Generalitat es declarà com a propietària legal de l'edifici. El novembre del mateix any el consistori badaloní proposà a la Generalitat d'instal·lar-hi un sanatori antituberculós²², fent-se les obres d'adequació al llarg de 1937. Finalment la inauguració oficial es va portar a terme el 3 de desembre de 1937, essent presents a la Conreria el president de la Generalitat, Lluís Companys, el president del govern de la República, Dr. Negrín, el conseller Antoni M. Sbert i els alcaldes de Badalona i Tiana. Seguidament tots els assistents foren convidats a un dinar per l'Ajuntament de Badalona²³.

Interior de la Conreria, vers 1915.

7. Seminari Menor de Barcelona (1940-1998)

Al poc temps d'acabada la guerra civil, el 1939, el prior de la Cartoixa va oferir al Bisbe de Barcelona la possibilitat d'instal·lar a la Conreria el Seminari Menor de la Diòcesi. El Bisbat va acceptar, i el 16 de març de 1940 es firmà un contracte de cessió²⁴ pel qual només s'havia de pagar un lloguer simbòlic anual de 50 pessetes.

El 29 de setembre de 1940 s'inicià el primer curs a la Conreria, amb un total de 128 alumnes i quatre superiors. El Seminari Menor seria portat pels Sacerdots Operaris, que tingueren cura de la direcció des del 1942 fins 1961. Les primeres monges carmelites arribaren el setembre de 1943, per fer-se càrrec de la cuina, magatzem de queviures i menjadors²⁵. S'hi instal·laren a l'antiga caserna de la guàrdia civil i hi van romandre fins a l'estiu de 1993, quan van deixar definitivament el Seminari.

Durant aquests 50 anys les principals obres d'ampliació es dugueren a terme en dues etapes: la primera, entre 1941 i 1943, que consistí a aixecar un pis a la «part vella» per tal de fer-hi dormitoris, a més d'ampliar les capelles. En 1947-48 es construïren igualment més dormitoris. La segona etapa d'ampliacions, i la més notable, va tenir lloc quan s'edificà la «part nova», entre 1963

i 1966. Eren moments d'eufòria i poc es podia pensar en la crisi de vocacions que arribaria a la fi dels 60.

El 1967 el rector, Mn. Josep Campo, deixa el càrrec i el substitueix Mn. Carles Soler i Perdigó, fins aleshores vice-rector. El nou equip directiu el conformen, entre d'altres, Mn. Josep Anton Arenas i Mn. Blai Blanquer. Arribaren, però, temps de crisi i tensió al Seminari Menor, fruit segurament dels temps postconciliars, que culminarien al cap de tres anys amb la dimissió en bloc de l'equip directiu la primavera de 1970²⁶.

Mentre el bisbe auxiliar Dr. Capmany trobava una solució a l'assumpte, es fa càrrec provisionalment del rectorat Mn. Felip Casañas. El març del 1971 el Dr. Capmany nomena un nou equip directiu per tirar endavant el Seminari Menor de la Conreria: són Mn. Josep Manuel García-Die com a rector i Mn. Antoni Oriol com a vice-rector. Començava una nova etapa de la institució: seria a la vegada seminari menor i col·legi cristià, més obert a la societat però sense oblidar el seu caràcter de seminari, és a dir, de centre de vocacions.

Seminari de La Conreria, curs de 6è d'EGB, 1977-78.

Hi havia 10 alumnes de Mollet, 3 de Sant Fost i un de Martorelles.

Tutor: Xavier Páramo.

El juny de 1978 Mn. García-Die deixa el càrrec per causa de la seva delicadíssima salut, i és nomenat rector Mn. Oriol. Mn. García-Die i Mn. Oriol van saber portar a bon terme la «nau» del Seminari Menor durant la difícil etapa que va ser la dècada dels 70. A mitjan dels anys 80 la tasca de l'equip sacerdotal que dirigia el Seminari començava a donar fruit, ja que fou aleshores quan començaren a augmentar les ordenacions sacerdotals de nois que havien estudiat a La Conreria.

Deixant de banda aquests aspectes més eclesiàstics, cal dir que el Seminari de la Conreria (oficialment «de Santa Maria de Montalegre») ha estat durant dècades un important centre de formació acadèmica per a molts joves del Baix Vallès. Així per exemple, al curs 1981/82 hi havia 16 alumnes de Mollet, 10 de Sant Fost, 5 de Martorelles i 6 de Parets, d'un total de 131 seminaristes²⁷.

Amb la sortida del cardenal Narcís Jubany de l'Arquebisbat de Barcelona, les noves autoritats eclesiàstiques de la diòcesi decidiren reconduir l'assumpte del Seminari Menor i per això, el juny de 1992, fou nomenat nou rector Mn. Josep Anton Arenas, essent traslladat Mn. Antoni Oriol a la parròquia de Sant Miquel del Port. Al cap de pocs mesos, l'abril de 1993, el nou rector comunica a professors i superiors que, efectuat un informe sobre la viabilitat futura del Seminari, l'Arquebisbat havia decidit que el curs 1993/94 seria l'últim. Es produí aleshores un discret però efectiu moviment de protesta, encapçalat per professors, pares d'alumnes i alguns ex-alumnes, i davant d'això l'Arquebisbe comunica que el Seminari de moment no seria tancat.

El febrer del 1997, però, el rector torna a comunicar a professors, primer, i a pares, després, que el Seminari Menor de la Conreria tancarà definitivament les seves portes el juny del 1998. La versió oficial, donada pel bisbe auxiliar i rector del Seminari Major, Joan-Enric Vives el 12 de març, parlava de «trasllat del seminari menor a causa de les dificultats d'adaptació a la reforma educativa»²⁸. També es feien referències a la inviabilitat econòmica del Seminari de la Conreria. A partir d'ara, doncs, els adolescents que tinguin vocació sacerdotal assistiran a un col·legi o institut privat de Barcelona i viuran en un edifici de l'Arquebisbat a la mateixa Ciutat Comtal.

El 1998, doncs, La Conreria tanca les seves portes com a seminari menor després de 58 anys d'existència com a tal.

NOTES

1. Els senyors de Campsentelles habitaren des del segle XIII i fins al 1432, una domus o casa forta situada a la falda sud del turó i bosc de La Nau, a Sant Fost. Diversos indicis ens fan pensar que es tracta de l'actual Mas Corts, ja que al segle XV aquest mas era ja propietat de la Cartoixa de Montalegre i hi feren obres. Per diversos documents sabem que la família Llombart s'establí com a masovers de la Casa de Campsentelles pels volts de l'any 1500.

2. ACA. Monacals. Hisenda, vol. 2082, fol. 182v-183r.

3. ACA. Montalegre, carpeta 8, pergami 356:

«Pridie calendas Augusti Anno Domini Millesimo Ducentesimo Quinquagesimo, Frater Petrus, Dei gratia Barchinonensi Episcopus, consecravit hoc altare ad honorem Beata et Gloriosae Virginis Mariae, reponens ibi reliquias sanctorum in pixi de inclusas et corpus Domini pretiosum.»

4. Josep M. Martí Bonet «La Priora de Montalegre, mestressa de Sant Fost». Sant Fost, setembre de 1976. Fulletó editat amb motiu de la XX Diada de la Parròquia.

5. ACA. Monacals. Hisenda, vol. 2082, fol. 182v-183r:

«Item una lloació, concessió, ratificació y confirmació feta per Ramon de Sentmenat y Saura, muller sua, y Graua, muller de Bernat de Pere, cavaller, a Nostre Senyor Déu y a la Verge Maria y al monastir de Montalegre y a Graua de Peñafort, Priora de dit convent, de tota la pessa de terra en la qual la casa de dit monestir se edifica, y altre pessa de terra nomenada de Font scituada prop lo castell de Montalegre, y de una altre pessa de terra scituada en lo puig de Perafel, y de tot lo honor que lo dit monestir ha comprat de Bernat de Puig de Campcentelles. Consta en poder de Pere Llobet, notari de Barcelona, a XII de les chalendes de juliol MCCLXXXVI.»

6. P. Clapés. «L'Excursionista. Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana», any I, 1880, p. 141, 153

7. Xavier i Ferran Pérez: «Sant Fost, història d'un poble.» Sant Fost: Ajuntament, 1990, p. 55-57

8. ADB. Speculum ecclesiae Barcinone. Campillo, vol. 5, foli 391

9. ACA. Monacals. Universitat, vol. 90.

ACA. Monacals. Hisenda, vol. 2082, fol. 182-184.

Biblioteca de l'autor: «Registre de l'archiu de Montalegre, fet lo any 1718", folis 299 i següents.

10. ACA. Montalegre, pergamins núms. 1951 i 1964.

11. F. Ribas. «La Cartoixa de Montalegre al segle XV», dins *Stydia Monastica*, núm. 18, 1976. Plànol que es conservava a l'arxiu del Baró d'Esponellà, Can Sentromà (Tiana).

12. S. Pibernat. «Notes històriques del Vallès. Parròquia de Cabanyes». Badalona, 1936, p. 18

13. F. Ribas, op. cit, pp.
14. Lluís Martínez. «La Conreria de Montalegre». Mecanoscrit inèdit, 1986, p. 105. Es tracta, sense cap mena de dubte, de la millor monografia històrica sobre l'edifici de La Conreria.
15. X. Pérez, «Sant Fost i la Cartoixa de Montalegre», Notes, vol. 4, Mollet, 1990, p.
16. Ll. Martínez, La Conreria..., p. 95-96
17. Cayetano Barraquer. «Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX», 1906, vol. I, p. 215
18. Carlos Constante. *Episodios tradicionalistas. Montalegre*. Barcelona: La Propaganda Catalana, 1883. p. 42
19. Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana, volum V, 1884, pp. 158-163
20. Xavier i Ferran Pérez. «La Conreria, lloc d'estiueig» dins «Sant Fost, història d'un poble», p. 150-152
21. Ll. Martínez. «La Conreria...» p. 78-79
22. op. cit, p.85.86
23. La Vanguardia, 4-12-1937
24. «Guía-calendario del Seminario Menor Diocesano Ntra. Sra. de Montalegre, curso escolar 1977-78. Notas para la historia del Seminario Menor», p. 2
25. Lluís Martínez. «El Seminari Menor de Barcelona. 50 anys d'història». Mecanoscrit inèdit, 1987, p.1 i ss. Moltes de les dades referents al seminari les he extretes d'aquest completíssim treball de Lluís Martínez i Martínez.
26. Lluís Martínez, op. cit, p. 41
27. «Guia-Calendari del Seminari Menor Diocesà, curs 1981/82»
28. La Vanguardia, 13 de març de 1997: «Barcelona cierra el Seminario Menor de la Conreria», p. 32